

UDK 910 (73) = 863

UDC 910 (73) = 20

NEKAJ POGLEDOV NA AMERIŠKO SOCIALNO GEOGRAFIJO

Jože Velikonja*

Socialna geografija korenini v evropskem znanstvenem in raziskovalnem svetu Nemčije, Francije in Skandinavije. V ameriškem svetu je pognala tudi lastne korenine in se v treh desetletjih oddaljevala ter približevala evropskim metodičnim prijemom, ne da bi izgubila svoje posebnosti. Predvsem se je bolj naslonila na sorodne sociološke znanosti kot je sprejemljivo za evropsko geografijo. Oddaljila se je celo od teritorialne pogojenosti in s tem postala v marsičem podveja socialnih ved širšega pomena.

Med ameriške začetke spada doktorsko delo Anne Buttimer iz leta 1964, objavljeno v knjižni obliki sedem let kasneje (Buttimer, 1971), ter prva redna predavanja socialne geografije na washingtonski univerzi v Seattlu, s katerimi je pričel Richard Morrill. Naslonil se je na evropska opažanja - prebil je namreč letno dni na Švedskem - sledil je razvoju socialnih problemov takratne Amerike in bil prepričan, da geografi ne smejo stati ob strani. Uspešen poseg naj bi bil podprt s temeljitim študijem geografske razširjenosti družbenih karakteristik ter institucij. Shema za študij socialne geografije, ki jo je pripravila Anne Buttimer (rokopis, december 1964), uvaža kot novost študij socialnih institucij in njihovo vlogo v geografskem prostoru.

Socialne geografije v petdesetih letih še niso uvrščali med priznana polja ameriške geografije. Raziskave, ki bi jih po predmetu in metodah lahko uvrstili v socialno geografijo, so našle svoje mesto v geografiji mest ali v politični geografiji. Pregled ameriške geografije iz leta 1954 (P. J a m e s, C. J o n e s, 1954) socialne geografije ne zabeleži. Prav tako je ne najdemo v klasični predvojni monografiji R. H a r t s h o r n a (1939) o geografski znanosti. Vendar so komponente, ki jih danes vključujemo v socialno geografijo, že predmet študij, toda v drugih okvirih. Sem bi lahko šteli delo C. W. T h o r n t h w a i t a o notranji migraciji v Združenih državah iz leta 1934 ter razpravo R. H a r t s h o r n a (1938) o rasni razporeditvi ameriškega prebivalstva.

V začetku je socialna geografija slonela predvsem na geografiji prebivalstva in demografskih značilnostih ter je šele kasneje posegla v študij teritorialnih razlik in z njimi povezanimi socialnimi problemi. Ob iskanju vzrokov socialnih neenakosti je

*Dr., univ.prof., Department of Geography, University of Washington, Seattle, Washington, USA.

prodrla v raziskovanje rasnih konfliktov, zadela na probleme revščine in pomanjkanja, na probleme socialnega in ekonomskega izkoriščanja, na socialno neenakost, predvsem v velemestih, in na vlogo javnih ustanov kot reševalcev socialnih problemov, ali kot oviro, ki zadržuje socialno izenačevanje.

Meja med sociološkim in geografskim obravnavanjem teh vprašanj je skoraj povsem zabrisana; področje se je s tem razširilo, vendar je bila prizadeta dotedanja delitev geografskih in družbenih ved.

Po metodah se ameriška socialna geografija ne razlikuje od sociologije in drugih družbenih ved. Ohranja le to posebnost, da obravnava družbo in posameznika v teritorialnem okviru, kjer ta okvir nudi oporo dinamičnim procesom, istočasno pa omejuje neovirano dogajanje. Prav zato je marsikdaj težko presoditi, v kolikšni meri je tako raziskovalno delo še v okviru geografije, koliko pa ostaja sestavni del družbenih znanosti.

Tehnični napredek in uvedba računalnikov sta imela ogromen pomen za nove raziskave, kajti šele računalniške tehnike so omogočile večjo uporabo statističnih kvantitativnih metod (B u r t o n, 1963); dotlej neizkoriščene podatke je bilo mogoče obdelati, izdelovanje simulacijskih modelov pa je postalo realnost. Brez računalnikov to dotlej ni bilo mogoče. Žal se je študij marsikje naslonil bolj na tehniko obdelovanja podatkov, kakor na raziskovanje socialnih problemov samih.

Ob tem je opaziti slabosti in skoraj zaton klasične politične geografije z obravnavanjem države, državnih organov, njihovih stvaritev ter uspešnih ali pomanjkljivih posegov, čeprav so javne politične in administrativne ustanove nosilke posegov v socialno življenje družbe (B e r r y, 1969). Kakor je v ekonomski geografiji postalo pomembno raziskovanje odločanja (decision making) in ugotavljanja, kdo in kje so odločevalci, ne le kje in kako so teritorialno razporejeni proizvajalci in potrošniki, tako je tudi pri obravnavanju socialnih neenakosti in socialnih procesov postalo vedno očitnejše, da je treba poseči tudi v razumevanje organizacij, njihovih oblik in procesov. Da se torej v socialni geografiji ni mogoče omejevati le na obravnavanje določenih statističnih agregatov, jih razčlenjevati in ponovno sestavljati, pri tem pa prezreti močne socialne vezi, ki so ponekod vzporedne z ekonomskimi povezavami, drugod pa se z njimi križajo (G i d d e n s, 1984).

Ob proučevanju socialne geografije ni mogoče prezreti socialno političnih ureditev in struktur, od analiz kapitalističnega do socialističnega družbenega in ekonomskega sistema, z vsemi obstoječimi ali le teoretično izdelanimi strukturami. Nič novega ni ugotovitev, da sedanji družbeni sistemi po svetu socialnih problemov družbe še niso rešili. Ne bom se spuščal v analizo, ali je temu kriva nezadostnost sistemov ali njihova nepopolnost v realnem svetu. Nakažem naj le, da se socialna geografija tem vprašanjem ne more izogniti, kajti na teh izsledkih slonijo predlogi, kako odpraviti ali vsaj zmanjšati socialne neenakosti. Iz rezultatov je mogoče sklepati na odgovornost akterjev, ki morejo in bi morali v te procese posegati. Pierre G e o r g e je na to že leta 1949 opozoril v drobni knjižici, kjer je obravnaval socialno geografska opažanja v treh okvirih: v kapitalističnih družbah, v predkapitalističnih družbah, ki so podrejene ekspanziji kapitalizma ter v socialističnih družbah (G e o r g e, 1949, str. 71).

Dve smeri raziskovalnega dela, formulacija teoretičnih modelov in raziskovanje konkretne realnosti, se ponekod vežeta, v glavnem pa ostajata ločeni in sta marsikdaj tudi neuglašeni. Dejavnosti družbenih skupnosti ter socialnih aktivnosti posameznikov in združenj so bile resne pozornosti deležne šele v zadnjih dveh desetletjih. Zahteve po socialni pravičnosti in po neposrednih posegih za odpravo rasnih, etničnih, ekonomskih in končno spolnih razlikovanj ter diskriminacije sploh so zradikalizirale geografska gledanja in aktivnosti ter sprožile nove poglede in posege, posebno pri mlajši generaciji (P e e t, 1977).

Ljudje so ustvarjalci teritorialnih sistemov, bodisi teh, ki so usmerjeni v večje ize-
načevanje, bodisi onih, ki jih s togo strukturno neenakostjo sprejemajo ter ohranjajo
(H a r v e y, 1973). Te institucionalne oblike so predmet številnih raziskav, ki so marsi-
kdaj ideološko in filozofsko pobarvane, predstavljajo pa odmik od tradicionalnih smeri
geografije. Obravnavane institucije so formalno uzakonjene ali le socialno pogojene. V
slovenskem geografskem svetu se ta prijem še ni udomačil, ostal je v rokah sociologov
in socialnih psihologov. V ameriški geografiji je v probleme socialne neenakosti,
posebno v mestih, segel najbolj neposredno David H a r v e y (1973); podobno tudi
P a t t e r s o n (1984), ki je skoraj 20 let poučeval na univerzi Johns Hopkins v Balti-
moru, odkoder se je nedavno vrnil v Anglijo. Njegova knjiga o socialni pravičnosti v
mestu je jasno pokazala na pomembno vlogo teritorialnih in družbenih zakonitosti pri
ustvarjanju in ohranjanju socialne neenakosti.

Ob tem, ko je splošna geografija prešla od preučevanja statičnih razporeditev do
študija dinamičnih procesov, ki te teritorialne oblike ustvarjajo in spreminjajo, je tudi v
socialno geografijo prodrl nov način raziskovanja: študij družbenih procesov ter študij
teoretičnih struktur, v okviru katerih ti procesi potekajo (G r e g o r y in U r r y, 1985;
J o h n s t o n in C l a v a l, 1984; E y l e s, 1986). Tako je hitro naraščalo število raz-
iskav o modelih socialnih preobrazb, obenem pa poskusi tolmačenj in analiz migracij-
skih procesov, demografskih preosnov, preobraževanja družbe in družbenih institucij,
kakor v družbah dežel v razvoju tako tudi v razvitih družbah. Ti prijemi so časovno
sovpadli z dobo akademskih revolucij na ameriških univerzah, z dobo odklanjanja
tradicionalnih rešitev domačih in mednarodnih socialnih problemov, s časom vietnam-
ske vojne ter s spoznanjem, da reševanje globokih socialnih problemov doma in v
svetu še ni uspelo.

Ob teh zunanjih dogodkih tudi geografi niso hoteli stati ob strani. Posebno socialni
geografi, in z njimi socialna geografija, so prešli od odmaknjenega opazovanja in analiz
k preučevanju možnih rešitev ter k njihovemu uresničevanju. Prihod iz "slonokoščenih
stolpov akademskih institucij" na "cesto" (B u n g e, 1971) je sicer zajel manjše število
geografov, vendar je njihovo delovanje korenito vplivalo na usmeritev znanstvenega
dela in na njegove rezultate (P e e t, 1977). Čeprav so teoretične študije ostale v ospre-
dju, so vendarle prešle od odmaknjene objektivnosti do konkretnih programov in do
planskih shem. Ob tem je seveda rastlo spoznanje, kako pomanjkljivo je poznavanje
dinamičnih procesov v družbi: takih, ki jih zaznava, ustvarja in vzdržuje posameznik,
ter takih, ki jih zaznavajo, ustvarjajo ali ohranjajo večje ali manjše skupnosti.

Glede na to se sodobna ameriška socialna geografija izživlja v več smereh, ki si

sicer delijo naslov "socialne geografije", vendar ne po metodah in ne po izsledkih, vendar pa nimajo veliko skupnega. J o h n s t o n (1986, str. 301) ugotavlja dva filozofska tokova: marksističnega, pri katerem sta socialna in ekonomska analiza medsebojno prepleteni, in humanističnega. Ta delitev pa po filozofski usmeritvi ne odkriva metod ali vsebinske baze socialne geografije.

Še vedno je v ameriški geografiji, ki je na splošno usmerjena v raziskovanje širokih pokrajin, prepad med makroanalizo in mikroanalizo. S stališča slovenske geografije je te razsežnosti težje razumeti, kajti še tako splošno obravnavanje slovenskih geografskih problemov je po merilih ameriških razsežnosti v obsegu mikroanaliz. Zato je še težje razumeti - na osnovi slovenskih dojemanj - dimenzije ameriških geografskih pogledov in njihovo splošnost. Posploševanje, ki je osnovna karakteristika modelov, je zato odmaknjeno od konkretne ameriške realnosti in je zato vabljivo. Mikroštudije pa izhajajo iz opazovanja, analiziranja in preučevanja posameznika in manjših človeških skupin, kjer je vsakdo upoštevan in kjer odstop od splošnosti sam po sebi ni "greh", marveč zanimiv predmet nadaljnjih raziskovanj (L e y - S a m u e l s, 1978).

Prehod od splošnosti, slonečih na kvantitativnih raziskavah, pri katerih človek kot socialno bitje ostaja pasivni objekt, k obravnavanju človeka in njegovega ravnanja, njegovega zaznavanja in spoznavanja, je mnogo pomembnejši kot mu to navadno pripisujemo (B u t t i m e r i n S e a m o n, 1980). Novo odklanjanje kvantitativnih raziskav postavlja v osprednje geografske raziskave človeka kot igralca, opazovalca in ustvarjalca teritorialnih sistemov, vidnih in nevidnih.

Predmet socialne geografije je najprej človek s svojimi socialnimi kvalitetskimi značilnostmi, oziroma raziskovanje, v kolikšni meri je prav zaradi teh atributov izenačen ali oviran pri svojem obstoju in delu. Zato ostaja študij diskriminacije zaradi spola, starosti, rase, jezika, izobrazbe ali socialnega položaja, v središču socialne geografije. Iz tega izvira študij socialnega blagostanja ter socialne neenakosti (quality of life), kjer so faktorji ne le sestavni deli fizičnega sveta (stanovanja, onesnaženosti zraka, zadostnosti vodne oskrbe, dostopa do rekreacijskih možnosti), temveč tudi družbene ovire ali prednosti, ki to izenačevanje omogočajo ali preprečujejo. V najnovešem času se množijo študije, ki hočejo razvozljati, ali so diskriminacijski postopki namerni in zato za tradicionalno kapitalistično družbo bistveni, ter jih zato ta družba ne more rešiti, ali pa so le izraz nezadostnosti, ki kažejo na človeško nepopolnost pri uveljavljanju socialnega sistema. Podobne študije se množijo o družbi v nerazvitih deželah kot preostanku kolonialnega družbenega sistema ali kot ovira za ustvarjanje sodobne, osvobodjene, gospodarsko osveščene in socialno uravnane enakopravne družbe.

Človek kot socialno bitje živi in ustvarja v osnovni skupini, najsi je to družina, skupina prijateljev, stanovanjska skupnost, osnovna delovna celica (morda je TOZD temu pojmu dokaj blizu). Žal je geografsko raziskovanje osnovnih enot težavno, ker dostopni statistični podatki in demografske raziskave teh osnovnih povezav ne registrirajo. Ostaja torej le neposredni način zbiranja osnovnih podatkov, bodisi z izpraševalnimi metodami (anketiranjem), ki so pač silno zamudne in le delno zanesljive, po drugi strani pa naslanjanje na vidne sekundarne znake, kot zunanji dokaz obstoja takih skupnosti, torej metode mikrogeografije. Študije spoznavanja in dojemanja (perception

studies) so bile v začetku omejene na vizualne percepcije, od kartografskih podob do obravnavanja simbolov in barvnih kombinacij (Gould in White, 1975); danes je raziskovanje prešlo na dojemanje in razpoznavanje socialnih karakteristik in simbolov, oblik in vsebinskih vrednot vsakdanjega življenja socialnih edinic, pa naj jih definiramo kakorkoli (Saarinen, Seamon, Sell, 1984; Sack, 1980). Delo slovenskega rojaka Thomasa Luckmanna je med geografi dokaj znano (Luckmann in Berger, 1966; prevod 1988).

Študij socialnih gibanj in socialnih procesov širše družbe je pogosto ideološko obarvan. Glede teoretičnih posegov in tega, kako se družbeni procesi kažejo v teritorialni podobi, pa do obravnavanja ideološko sprejemljivih ali nesprejemljivih rešitev, nastaja v ZDA obsežna geografska literatura, ki jo smemo označiti za marksistično ali radikalno. Kritične ocene kapitalističnih ekonomskih in socialnih sistemov so najbolj jasno prikazane v reviji *Antipode*, ki se je po desetih letih iz ZDA preselila v Anglijo ter je iz revolucionarne publikacije postala bolj umerjena programska revija mladega neomarkističnega rodu geografov. Tudi francoski Herodote je zrastel iz sličnih korenin. Podobne publikacije "izločenih" so se med mladimi geografi pojavile tudi drugod po svetu. Tudi Buenos Aires ni hotel zaostati (prva tovrstna številka, izdana septembra 1983, nosi naslov: *Revista de los estudiantes de geografía*, naslednje pa *Espacio libre* ali *Revista de geografía*).

Dandanes ni mogoče postavljati jasnih meja med ameriško in neameriško geografijo že zaradi preseljevanja "možganov" in zaradi prostega kroženja publikacij, posebno v angleškem jezikovnem svetu. Pomembna komponenta ameriške socialne geografije so gotovo prispevki geografov, ki izhajajo iz angleških univerz in prinašajo s seboj veliko znakov evropske smeri (R. J. Johnston - P. Claval, 1984; Schaffner, Poschwat, 1986).

Posebnost ameriške socialne geografije je raziskovanje patoloških pojavov, ki jih je zaznati v družbi; bolezenski znaki in procesi neenakosti, socialne krivičnosti in izkoriščanja, kjer pa je prisotno subjektivno postavljanje kriterijev, kaj je za posameznika in družbo sprejemljivo ali le tolerirano. Ob ugotavljanju objektivnih zunanjih znakov se ocenjevanje navzame subjektivne barve ocenjevalca. Norma sprejemljivosti ostaja subjektivna, navadno naslonjena na stopnjo razvoja obravnavane družbe in na ideološko usmerjenost raziskovalca. Kar naj bi bilo normalno in sprejemljivo v tej družbi, postane nesprejemljivo in nezadostno v drugi, npr. razviti družbi ter sploh neustrezno za najnovejši poindustrijski sistem.

Zato se marsikdaj dogaja, da dobi socialni pojav, ki je videti malenkosten in skoro nezaznaven, nesporen pomen v razširjeni obliki in v drugačni družbi. Takih primerov je v ameriški socialni geografiji obilo: od obravnavanja ameriških Indijancev do črnih getov, do nasilnega preseljevanja v mestih, do razlaščenja zemlje in zemljiške posesti, do obravnavanja nezadostnosti socialnih podpornih ustanov: otroške jasli, otroški vrtci, domovi za onemogle in invalide, dostop invalidov do javnih stavb, posledice onesnaženosti okolja, zaposlitev žena, neenakost plač in podobno. Nekoč drobni problemi se z obrobja selijo v ospredje, ko dobijo kritično maso in vzbudijo javno pozornost (Levy, 1983).

Ameriška socialna geografija živi seveda v kapitalističnem svetu sodobne Amerike. Četudi socialno gospodarski sistem ni več klasični kapitalizem, je vendarle tudi strokovno delo obarvano po ciljih in prijemih, ki so za ta sistem značilni. Razvojne smeri ameriške socialne geografije se zato naslanjajo na tovrstne teoretične poglede o strukturi družbe ter ob njih iščejo strukturne in operative nezadostnosti. Raziskovanje dinamičnih procesov je v ospredje socialne geografije postavil T. H ä g e r s t r a n d (Pred - Toernquist, 1981), namesto analize statičnih podob, obravnavanje nezadržane dinamike v prostoru. S tem v zvezi je značilen prehod - in Hägerstrandovi modeli na tem slonijo - od geografske gotovosti (determinizma najrazličnejših oblik) in do prostorske nujnosti do obravnavanja teženj in negotovosti. Ameriški geografi so za časa pozitivistične geografije šestdesetih let odklanjali "približnost", "težnje" in "negotovost". Novejše raziskave pa te kvalitete sprejemajo in jih postavljajo v ospredje (J o h n - s t o n, 1979). Pretirana enostranost pozitivističnega gledanja je zbudila odpor v obliki humanistične geografije (J o h n s t o n in C l a v a l, 1984; L e y in S a m u e l s, 1978; B u t t i m e r in Seamon, 1980), ki odklanja merjenja, zavrača pozitivistična dognanja ter se naslanja na ustvarjalne, neomejene, kreativne oblike. Ta je manj zavzeta za to, da bi bile raziskave znanstvene (scientific), temveč naj bi bile neposreden izraz človekovega doživljanja, dojemanja, izkušenj, filozofske usmeritve ter iz tega izviroajočih teritorialnih podob. Zunanji svet ostaja predmet opažanja. Notranji svet človekovega doživljanja pa je kot odmev zunanjih zaznav postavljen v središče nove geografije kot občutek za prostor ("sense of place"), kot "regionalna zavest", kot osebna in skupna identiteta.

Najnovejši posegi v socialni geografiji so pri naslonitvi na filozofske in ideološke osnove strukturiranja in socialne teorije prešli v teh letih od togega marksističnega obravnavanja družbe in družbenih procesov na iskanje postmodernističnih tendenc (G i d d e n s, 1984).

V ospredju socialne geografije je torej raziskovanje, kako teritorij oblikuje socialno življenje (W o l c h - D e a r, 1989). Ob tem je sprejeto gledanje, da je socialno življenje teritorialno pogojeno, kajti:

- a) socialni odnosi obstajajo v prostoru;
- b) prostor omejuje socialne vezi;
- c) prostor oblikuje socialne odnose.

Trenje in ovire, ki jih prostor predstavlja, vplivajo na sistem vsakodnevnega življenja (W o l c h - D e a r, 1989, str. 9). Naj bodo ti odnosi prikazani v terminologiji neomarksizma ali postmodernizma, ali pa v tradicionalnem jeziku klasične geografije, puščajo za seboj še mnogo neodkritega.

Takšna gledanja, ki so že zdavnaj prešla ocean, se danes neprestano oplajajo s prenašanjem in posredovanjem. Postmodernistično ocenjevanje socialne geografije je predmet obravnavanja v Franciji (številne študije v L'Espace Geographique) in Nemčiji (H a s s e, 1989), bodisi zaradi domačih ali drugih raziskovalcev (B u t t i m e r, 1984). Teorija strukturiranja in vpliv, ki ga je imel Anthony G i d d e n s (1984) na obravnavanje družbe, sta danes že prešla v postmodernistična gledanja, ob katerih je

zaznati delni umik od doktrinarskega ocenjevanja "prilnega" in "napačnega" gledanja na družbene procese, do sprejemanja realistične podobe stvarnosti.

Krog se zapira in sedanje smeri so dokaj blizu nekdanjim izhodiščem: človek je v prostoru subjekt in objekt, predmet raziskovanja in ustvarjalec; družba brez njega v konkretnem geografskem prostoru ne eksistira.

Literatura

- Berry Brian J.L., "Review", *The Geographical Review*, 59 (July 1969): 450-451.
- Bunge William Fitzgerald: *Geography of a Revolution*. Cambridge: Schenkman, 1971.
- Burton Ian: "The Quantitative Revolution and Theoretical Geography", *Canadian Geographer* 7 (1963): 151-162.
- Buttimer Anne, *Some Contemporary Interpretations and Historical Precedents of Social Geography: With Particular Emphasis on the French Contribution to the Field*; neobjavljena doktorska disertacija, University of Washington, 1964.
- Buttimer Anne, *Society and Milieu in the French Geographic Tradition*. Association of American Geographers, Monograph No.6, Rand McNally, 1971.
- Buttimer Anne, "Ideal und Wirklichkeit in der Angewandte Geographie". *Muenchener Geographische Hefte* Nr. 51. Muenchen, Geographisches Institut der Technischen Universitaet Muenchen, 1984.
- Buttimer Anne, David Seamon, *Human Experience of Space and Place*. London: St.Martin's Press, 1980.
- Claval Paul, *Principes de Geographie Sociale*. Paris: Genin, 1973.
- Eyles J., *Social Geography: An International Perspective*. London: Croom Helm, 1986.
- Eyles John, *Research in Human Geography: Introductions and Investigations*. Oxford, UK; New York NY: B.Blackwell, 1988.
- Eyles John and Smith David M., *Qualitative Methods in Human Geography*. London: Polity Press, 1989.
- Fremont A. et al., *Geographie sociale*. Paris, New York: Masson, 1984.
- George Pierre, *Geographie sociale du monde*. Paris: Presses Universitaires de France, 1949.
- Giddens Anthony, *The Constitution of Society, Outline of the Theory of Structuration*. Cambridge: Polity Press, 1984.
- Gould Peter, Rodney White, *Mental Maps*. Baltimore: Penguin Books, 1975.
- Giddens Anthony, *Sociology*. Cambridge: Polity Press, 1989.
- Giddens Anthony, *Social Theory and Modern Sociology*. Cambridge, Polity Press, 1987.
- Gregory Derek, Urry John, *Social Relations and Spatial Structures*. London: MacMillan, 1985.
- Gregory Derek and Waldorf Rex (eds.), *Horizons in Human Geography*, Houndsmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan, 1989.
- Hartshorne Richard, *The Nature of Geography, A Critical Survey of Current Thought in the Light of the Past*. Lancaster, PA.: Association of American Geographers, 1939.
- Hartshorne Richard, "Racial Maps of the United States", *The Geographical Review* 28 (1938): 276-288.
- Harvey David, *Social Justice in the City*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1973.
- Hasse Juergen, "Sozialgeographie an der Schwelle zur Postmoderne", *Zeitschrift fuer*

- Wirtschaftsgeographie 33/1-2 (1989): 20-29.
- James E.Preston, Jones Clarence F. (eds.), *American Geography, Inventory and Prospect* Syracuse: Syracuse University Press, 1954.
- Johnston R.J., *Geography and Geographers. Anglo-American Human Geography Since 1945*. London: E.Arnold, 1979.
- Johnston R.J., "North America", str. 30-59 v John Eyles (ed.), *Social Geography in International Perspective*. London & Sydney, 1986.
- Johnston R.J., P.Claval, *Geography Since the Second World War: International Survey*. Beckenham: Croom Helm, 1984.
- Ley David, *A Social Geography of the City*. Cambridge: Harper & Row, 1983.
- Ley David, Samuels Marvyn, *Humanistic Geography, Prospects and Problems*. Chicago: Maaroufa Press, 1978.
- Luckmann Thomas, Berger Peter L., *The Social Construction of Reality; Treatise in the Sociology of Knowledge*. Garden City, NY: Doubleday, 1966; Slovenski prevod: Družbena konstrukcija realnosti. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1988. Spremnna beseda: Dimitrij Rupel.
- Pacione Michael, *Social Geography: Progress and Prospect*. London-New York-Sydney: Croom Helm, 1987.
- Paterson J.L., *David Harvey's Geography*. London: Croom Helm, 1984.
- Peet Richard, *Radical Geography*, Chicago: Maaroufa Press, 1977.
- Pred A., Tornquist G., *Space and Time in Geography: Essays Dedicated to T.Hagerstrand*. Lund Studies in Geography. Series B. Human Geography No. 48, Lund, 1981.
- Saarinén Thomas F., Seamon David, Sell James L. (eds), *Environmental Perception and Behavior: an Inventory and Prospect*. The University of Chicago, Department of Geography, Research Papers No. 209. Chicago, 1984.
- Sack Robert David, *Conceptions of Space in Social Thought*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1980.
- Soja Edward W., *Postmodern Geographies: The Reassertion of Space in Critical Social Theory*. London, New York: Verso, 1989.
- Schaffer Franz, Poschwatta Wolfgang, *Angewandte Sozialgeographie*. Karl Ruppert zum 60. Geburtstag. Augsburg: Selbstverlag, Lehrstuhl fuer Sozial - und Wirtschaftsgeographie, 1986.
- Thornthwaite Warren, "Internal Migration in the United States", *Study of Population Redistribution*, Bulletin 1, Philadelphia: University of Philadelphia Press, 1934.
- Wolch Jennifer - Dear Michael (eds.), *The Power of Geography, How Territory Shapes Social Life*. Boston: Unwin Hyman, 1989.

SOME OBSERVATIONS ON AMERICAN SOCIAL GEOGRAPHY

Jože Velikonja

(Summary)

American social geography has its roots in Europe. In three decades it evolved along its own path. Beginning with Ann Buttimer's dissertation in 1964 and Richard Morrill's first course in the United States, it was initially based on the study of population and the geographical reasons for spatial inequalities of distributions and social activities. New quantitative methods and the access to computers triggered major expansion of research. Social awareness led to activism and to "radical geography".

The political and organizational structure provide the framework of decision-making which is called to alleviate spatial social inequalities. The research aims to formulate models of social behavior, and to investigate empirical evidence of social processes of migration, demographic transformations, changes in the society and its institutions both in developed and in the developing countries. American social geography pays special attention to pathological aspects of society: crime and racial conflicts, poverty and deprivation, inequalities by race, sex, income levels, lifestyles.

American social geography is neither able to bridge the gap between macro- and micro-analysis, nor to merge the positivistic quantitative approaches with behavioral humanistic geography. The perception studies progressed to the study of "sense of place" and to contemporary postmodernistic social research, leaning on neo-Marxist social theory and theory of structuration of on classical empirical observations. Numerous strains of social geography share the view that spatial structures support and constrain societal activities; and that such spatial structures are created by the society.